

Wyrok z dnia 18 stycznia 2006 r.

II BU 1/05

Pismo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązujące ubezpieczonego do udzielenia informacji, czy dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia, nie ma charakteru czynności zmierzającej do ściągnięcia należności w rozumieniu art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.) i w związku z tym nie przerywa biegu przedawnienia należności wskazanych w art. 35 ust. 3 tej ustawy.

Przewodniczący SN Krystyna Bednarczyk, Sędziowie: SN Zbigniew Hajn (sprawozdawca), SA Zbigniew Korzeniowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 stycznia 2006 r. sprawy ze skargi Piotra S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o składki na ubezpieczenie społeczne, na skutek skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 września 2004 r. [...]

s t w i e r d z i ł, że wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 15 września 2004 r. [...] jest niezgodny z prawem.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu w sprawie Piotra S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o składki na ubezpieczenie społeczne wyrokiem z 15 września 2004 r. oddalił apelację ubezpieczonego i zasądził od niego na rzecz ZUS-u kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

Sąd Apelacyjny podzielił „prawidłowe i niekwestionowane ustalenia Sądu pierwszej instancji”, z których wynika, że Piotr S. od 1 stycznia 1992 r. był ubezpieczony w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Od 1 sierpnia 1992 r. pro-

wadził działalność gospodarczą, od której nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne. Pismem z 25 stycznia 2001 r. ubezpieczony zwrócił się do organu rentowego o wyjaśnienie, czy ma prawo do kontynuowania ubezpieczenia rolniczego oraz czy ma obowiązek ubezpieczenia się w ZUS z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w P. pismem z 15 lutego 2001 r. zobowiązał ubezpieczonego do podania, czy dokonał zgłoszenia do ubezpieczenia na druku S-51, oraz czy otrzymał w tej mierze decyzję. Następnie decyzją z 29 marca 2002 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że skarżący w okresie od 1 sierpnia 1992 r. do 31 grudnia 1996 r. podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Powód wniósł od wskazanej decyzji odwołanie do Sądu Okręgowego podnosząc zarzut przedawnienia roszczenia z tytułu składek. Odwołanie powoda zostało jednakże oddalone przez Sąd Okręgowy wyrokiem z 9 stycznia 2003 r. Od wyroku tego powód złożył apelację.

Zgodnie z obowiązującym w okresie prowadzenia przez Piotra S. działalności gospodarczej brzmieniem art. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), obowiązkowemu ubezpieczeniu określonym ustawą podlegają osoby, które prowadzą na własny rachunek działalność gospodarczą. Natomiast zgodnie z art. 2 osoby spełniające równocześnie warunki do objęcia ubezpieczeniem społecznym określonym ustawą i ubezpieczeniem społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin podlegają ubezpieczeniu wynikającemu z ustawy. W opinii Sądu Apelacyjnego, który podzielił w całej rozciągłości ustalenia Sądu pierwszej instancji, ubezpieczony, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin, podlegał obowiązkowi ubezpieczenia społecznego od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło rozpoczęcie działalności gospodarczej do momentu, w którym działalności tej zaprzestał. Tym samym przez cały, wchodzący w rachubę okres zobowiązany był do uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem Sądu Apelacyjnego z chwilą wystosowania do ubezpieczonego pisma ZUS z 15 lutego 2001 r. doszło do przerwania biegu przedawnienia wymagalności należności z tytułu składek, gdyż organ rentowy podjął w ten sposób czynności zmierzające do ściągnięcia należności poprzez wezwanie ubezpieczonego do złożenia stosownych wyjaśnień i wniosków, co wypełniło znamiona art. 35 ust. 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń

społecznych (jednolity tekst: Dz.U. Nr 25, poz. 137 ze zm.). Oznacza to, że ubezpieczony wyrokiem Sądu zobowiązany został do zapłaty należności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy za nieprzedawniony okres od 1 lutego 1996 r. do 31 grudnia 1996 r.

Piotr S. złożył do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem powołanego wyroku Sądu Apelacyjnego, zaskarżając go w całości. Skargę oparł na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez ich błędną wykładnię i w rezultacie niewłaściwe zastosowanie, w szczególności poprzez przyjęcie, że wysłanie przez organ rentowy do ubezpieczonego pisma zobowiązującego do podania informacji ma charakter czynności zmierzającej do ściągnięcia należności w rozumieniu art. 35 ust. 4 ustawy z 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych oraz poprzez niezastosowanie art. 35 ust. 3 tej ustawy. Ubezpieczony wskazał, że zaskarżone orzeczenie jest niezgodne z powołanymi przepisami art. 35 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. w związku z art. 109 ustawy z 10 listopada 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.)

Ponadto ubezpieczony podniósł, że w wyniku wydania zaskarżonego orzeczenia poniósł szkodę polegającą na konieczności zapłaty na rzecz pozwanego składek na ubezpieczenie społeczne za okres od 1 lutego do 31 grudnia 1996 r.

Wskazał jednocześnie, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, gdyż od zaskarżonego orzeczenia nie przysługiwała zgodnie z art. 392¹ § 1 k.p.c. kasacja z uwagi na zbyt niską wartość przedmiotu sporu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z ustaleniami, przyjętymi przez Sąd Apelacyjny w podstawie faktycznej zaskarżonego wyroku, Zakład Ubezpieczeń Społecznych pismem z 15 lutego 2001 r. zobowiązał składającego skargę (ubezpieczonego) do podania, czy dokonał on zgłoszenia do ubezpieczenia na druku S-51 oraz czy otrzymał w tej mierze decyzję. W ocenie Sądu Apelacyjnego, akceptującej wnioski Sądu Okręgowego, kierując powyższe pismo do ubezpieczonego ZUS spowodował przerwanie biegu przedawnienia, ponieważ miało ono charakter czynności zmierzających do ściągnięcia należności poprzez wezwanie ubezpieczonego do złożenia stosownych wyjaśnień i wnio-

sków, z jednoczesnym zobowiązaniem go do złożenia oświadczenia i dowodu, dotyczącego zgłoszenia do ubezpieczenia.

Należy uznać, że stanowisko Sądu Apelacyjnego jest oczywiście sprzeczne z brzmieniem art. 35 ust. 4 ustawy z 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin, który stanowił, że „bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu płatności, rozłożenie spłaty należności na raty i każda inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik. Składek nie można jednak dochodzić, jeżeli od terminu ich płatności upłynęło 10 lat.”. Pismo ZUS z 15 lutego 2001 r. nie mieści się w pojęciu „inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik”, choćby z tego powodu, że ZUS nie informował w nim ubezpieczonego o podjęciu innej, niż odroczenie terminu płatności lub rozłożenie spłaty należności na raty, czynności zmierzającej do ściągnięcia należności, lecz zmierzał do uzyskania od niego informacji, które mogłyby ewentualnie stanowić podstawę do podjęcia czynności zmierzających do ściągnięcia należności. Już z logiki kolejności zdarzeń wynika, że tego rodzaju działanie nie mogło się mieścić w wyżej wskazanym pojęciu „inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik”, lecz mogło jedynie stanowić przygotowanie do jej ewentualnego dokonania. Z ustaleń faktycznych przyjętych w sprawie nie wynika, aby za tym pismem, przed upływem terminu przedawnienia, poszły inne działania ZUS zmierzające do ściągnięcia należności.

Należy też podzielić stanowisko Naczelnego Sądu Administracyjnego, że pojęcie „ściągnięcie należności” zawiera element przymusu (zob. powołany w skardze wyrok NSA z 18 stycznia 2002 r., III SA 3301/00, jak również wyrok z 12 lipca 2002 r., III SA 285/01, LEX nr 126812). Pogląd ten został wypowiedziany na gruncie art. 24 ust. 5 ustawy 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), posługującego się identycznym określeniem: „inna czynność zmierzająca do ściągnięcia należności, jeżeli o czynności tej został zawiadomiony dłużnik”, jak przytoczony wyżej art. 35 ust. 4 ustawy z 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin. Pismo ZUS z 15 lutego 2001 r. elementu czynności zawierającej „element przymusu” nie zawierało.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy, na podstawie art. 424¹¹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

